

Diabeetikon sosiaaliturma

Keravan Diabetesyhdistys, 5.10.2021

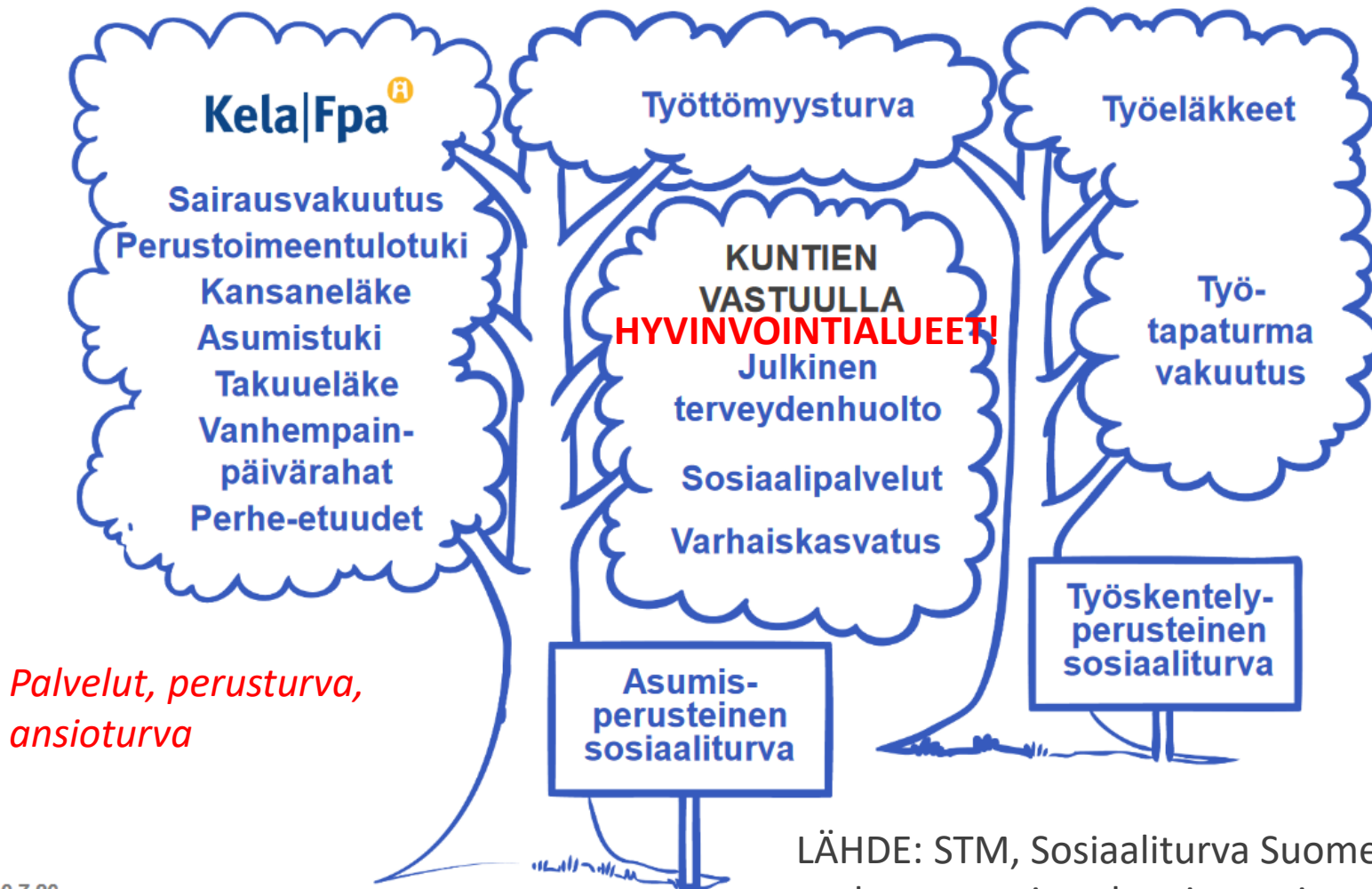
Laura Tuominen-Lozić
Sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Suomen Diabetesliitto ry
Laura.tuominen-lozic@diabetes.fi
[@LauraLozic](https://www.instagram.com/LauraLozic)
p. 0400 723 655

Diabetesta sairastavan sosiaaliturva on sosiaali- ja terveysturvaa

- Sosiaaliturva tarkoittaa niitä palveluita ja taloudellisia etuuksia, jotka turvaavat kansalaisten toimeentuloa ja terveyttä.
- Julkisella vallalla perustuslaillinen velvollisuus taata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää terveyttä (PL 19 §);
- Potilaalla oikeus hänen terveydentilansa ja yksilöllisen lääketieteellisen tarpeensa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä (potilaslaki 3 § ja terveydenhuoltolaki 24 §)

Sosiaaliturva ei ole vain tulonsiirtoja.

Sosiaaliturva Suomessa

2 | 10.7.20

LÄHDE: STM, Sosiaaliturva Suomessa, parlamentaarisen komitean tietopohja
<https://stm.fi/suomen-sosiaaliturvajärjestelmä>

Pitkääikaissairaahan henkilön sosiaaliturvan kokonaisuus - tapausesimerkki diabetes

Hoidon edellytykset

- Hoitoon pääsy, hoidon toteutus ml. hoitotarvikkeet, potilaan oikeudet, yhdenvertaisuus, palveluohjaus ja –neuvonta...

Tuki sairastamisen kustannuksiin

- Sairausvakuutusjärjestelmä – lääkekustannukset, matkakorvaukset, sairauspäiväraha, kuntoutusraha, vammaistuet; verotus...

Diabetes arjessa ja elämässä

- Diabetes ja työ, työkyky, kuntoutus ja sopeutumisvalmennus; toimeentulon turva ml. toimeentulotuki; omaishoidon tuki; myös koulu & päivähoito, vammaispalvelut, ikääntyneiden palvelut ...

Diabetesta sairastavien arki korona-aikana

- Diabetesliiton verkkokyselyt keväällä ja syksyllä 2020
- Omahoidossa jaksaminen, terveydenhuollon tuki
- Etävastaanotot – tärkeää tunnistaa, kenelle sopivat
- Yksinäisyys, stressi, taloudelliset huolet
- Diabetesta sairastavien lasten vanhempien arkikuormitus
- **Polarisoituminen – toisilla menee hyvin (paremmin), toisilla huonosti (huonommin)**

Sosiaaliturva auttaa pärjäämään arjessa. Diabetes vaikuttaa moneen arjen osa- alueeseen.

- "Koronakyselyt" [1](#) & [2](#) sekä [arkikysely](#) diabetesta sairastavien arjesta ja hyvinvoinnista
- Valtaosa vastanneista (88 %) koki elämänlaatunsa hyväksi tai melko hyväksi.
 - 67 % koki, että diabetes vaikuttaa elämänlaatuun heikentävästi ja 59 % koki, että diabetes vaikuttaa jonkin verran myös arjessa jaksamiseen.
 - Diabetesta sairastavien lasten perheissä diabetes heikentää elämänlaatua ja arjessa jaksamista useammin kuin muilla vastanneilla (80 % vastanneista vanhemmista)

Diabetes ja arjen osa-alueet II

- Sairauden edellyttämä suunnitelmallisuus, ennakointi ja kontrollointi uuvuttaa ajoittain.
 - Vastaajista 28% kokee arjen melko usein tai usein kuormittavana. Hoitoväsymys on yleistä. T1D: 76 % on ollut joskus väsynyt diabeteksen hoitoon, 33 % on kokenut väsymystä kuluneen kuukauden aikana.
- Tyypin 2 diabetesta sairastavista 34 % piti diabeteksestä koituvia kustannuksia suurena tai melko suurena taloudellisena rasitteena.

Esimerkki: 63-v T2D, ei työelämässä

- Hoidon sujuminen, terveydentila?
- Riittävätkö rahat lääkkeisiin ja asiakasmaksuihin?
Entä muuhun elämään ja yllättäviin menoihin?
- Toimeentulo: työttömyyskorvaus, eläke?
Kuntoutuksen tarve? Työkyvyn selvittely?
- Miten sujuu arki? Tarvitaanko kotona apua?
- Vammaistuet?
- Muut sairaudet ja niiden kokonaisrasitus?
- Invalidivähennys?
- Sosiaalinen elämä & vertaistuki?
- ...

Diabeetikon sosiaaliturva

*Diabetesliitto julkaisee vuosittain
Diabeetikon sosiaaliturvaoppaan*

Diabetesliitto julkaisee vuosittain Diabeetikon sosiaaliturvaoppaan. Sisältö:

- Sairaanhoidokustannusten korvaaminen
- Diabeetikon hoitotarvikkeet
- Tukea pitkäaikaissairaan kustannuksiin
- Palveluseteli
- Vammaisetuudet
- Sairauspäiväraha
- Toimeentulotuki
- Diabeetikkolapsen sosiaaliturva
- Ammatinvalinta
- Kuntoutus
- Apuvälineet
- Työkyvyttömyys ja toimeentulo
- Verotus
- Hoitoon hakeutuminen
- Sairausvakuutusturva kansainvälisissä tilanteissa
- Vapaaehtoiset vakuutukset
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asema ja oikeudet

Ajankohtaista sosiaaliturvassa

- Terveystenhuollon asiakasmaksut
- Lääkekorvaukset - T2D lääkekorvausmuutoksen vaikutukset
- Hoidon yhdenvertaisuus – hoitotarvikkeet, hoitoon pääsy – miten sote-uudistus vaikuttaa?
- Korona: hoitovelka ja etävastaanotot
- Kuntoutus
- Kelan vammaistuet
- Invalidivähennys
- Sosiaaliturvan kokonaisuudistus

Riittävätkö rahat lääkkeisiin?

- Vuosiomavastuu eli ns. lääkekatto v. 2021 579,78 euroa.
- Vuosiomavastuu kertyy korvattavista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista.
- Diabeteslääkkeet perus- ja erityiskorvattavia ylemmässä (insuliini) ja alemmassa erityiskorvausluokassa.
- Jos potilaalla ei ole varaa lunastaa lääkkeitään:
 - Toimeentulotuen perusosa Kelalta – sähköinen maksusitoumus lääkkeisiin
 - Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki kunnilta
- Lääkekorvausjärjestelmän kehittäminen ja yksittäisten lääkevalmisteiden korvattavuus
- Tyypin 2 diabeteslääkkeiden omavastuun noston 2017 vaikutukset

Hoitovelan ja hoidon yhdenvertaisuuden haaste

- Hoitovelkaa oli jo ennen koronaa!
 - Hoidon jatkuvuus & omahoidon tuki
 - Hoidon toteutuminen tarpeen mukaan
- Hoidon yhdenvertaisuus:
 - Hoitotarvikkeet: yhdenvertaiset luovutusperusteet. Hallinnolliset ohjeistukset eivät ylitä potilaan yksilöllistä tarvetta, jonka määrittelee hoitava lääkäri yhdessä potilaan kanssa.
 - Etenkin verensokerin mittausliuskat (t2d), glukooosisensorointi, insuliinipumput
 - **Yksilöllisen hoitosuunnitelman merkitys**
 - Hoitoon pääsy – seurantakäynnit yksilöllisen tarpeen mukaan, monialaiset palvelut
- Kokonaisvaltainen kohtaaminen etävastaanotoilla?
- Yhdenvertaistaako sote-uudistus hoitoa?

Kuntoutus kuuluu kokonaisvaltaiseen hoitoon

- Kuntoutustarpeen kartoittaminen ja tarvittaessa kuntoutukseen ohjaaminen kuuluvat diabetesta sairastavan kokonaisvaltaiseen hoitoon.
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen vastuulla on kuntoutustarpeen selvittely ja kuntoutukseen ohjaaminen.
- Diabeteskuntoutusta ja sopeutumisvalmennusta tarjoaa usea eri toimija.
- Kuntoutus on osallistujalle pääsääntöisesti maksutonta. Kela turvaa toimeentulon menetystä kuntoutusrahan muodossa ja maksaa matkakulut.
- Muista myös verkkokurssit!

Uudistunut asiakasmaksulaki lupaa useita parannuksia

- Hoitajamaksut poistuvat
- Alaikäisten poliklinikkakäynnit muuttuvat maksuttomiksi
- Jatkossa myös suun terveydenhuollon, tilapäisen kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon sekä terapiapalvelujen maksut kerryttävät asiakasmaksujen omavastuun enimmäismäärää, ns. maksukattoa.
- Maksujen huojentamisen ja perimättä jättämisen velvoittavuutta vahvistettu - asiakasmaksu tulee jättää perimättä, jos se johtaisi toimeentulotukitarpeen syntyyn.
- Maksukatto on silti edelleen korkea (683 euroa v. 2021) ja asiakkaan pitää itse seurata sen täyttymistä.

Kelan vammaistuet ja diabetes

- Porrastettu perus-, korotettuun ja ylimpään tasoon
- Aina yksilöllinen, kokonaisvaltainen arvio!
- **Alle 16-vuotiaan vammaistuki:** kaikki insuliinihoitoista diabetesta sairastavat diabeetikkolapset oikeutettuja vähintään korotettuun tukeen, alle 3-vuotiaat ylimpään ja esim. hoidon alkuvaiheessa myös 3-6-vuotiaat
- **16 vuotta täyttäneen vammaistukea** voivat saada diabeetikot, joiden toimintakyky on heikentynyt yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ja vammasta tai sairaudesta on oltava olennaista haittaa tai siitä aiheutuu avun tai ohjauksen tarvetta henk.koht. toiminnoissa. Perusvammaistuki: esim. insuliinihoitoinen diabetes ja lisäsairauksia (haitta).
- **Eläkettä saavan hoitotukea** voivat diabeetikot saada, kun toimintakyky heikentynyt yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan, ja säännöllistä avun, ohjauksen tai valvonnan tarvetta henkilökohtaisissa ja arjen toiminnoissa. Esim. kun lisäsairaudet vaikeuttavat selviytymistä, aiheuttavat avun tarvetta henk.kohtaisissa toiminnoissa tai niistä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia. Perustuki esim. vähintään viikoittainen avuntarve tai kevyt päivittäinen ohjauksen ja valvonnan tarve henkilökohtaisissa toiminnoissa.

Invalidivähennys

- Invalidivähennys on tuloverolakiin perustuva oikeus saada vähennys verotuksessa vamman tai sairauden aiheuttaessa **pysyvästi haittaa**.
- Valtionverotuksessa täyden vähennyksen määrä on 115 euroa verovuodessa. Kunnallisverotuksessa täyden vähennyksen määrä on 440 euroa verovuodessa.
- Molemmissa verotuksissa vähennys myönnetään, mikäli pysyvä haitta-aste on vähintään 30 prosenttia. Mikäli haitta-aste on pienempi kuin 100 prosenttia mutta vähintään 30 prosenttia, vähennys on prosentin osoittama osuus 115 eurosta ja 440 eurosta.

Invalidivähennys

- Esimerkki: 30 prosentin haitta-aste tarkoittaa valtionverotuksessa 34,50 euron suuruista vähennystä tuloverosta koko verovuoden aikana ja kunnallisverotuksessa 132 euron suuruista vähennystä puhtaasta ansiotulosta koko verovuoden aikana.
- Valtionverotuksessa vähennys tehdään tuloverosta. Kunnallisverotuksessa invalidivähennys puolestaan tehdään puhtaasta ansiotulosta.

Miten haet?

- Invalidivähennyksen saamiseksi on ensimmäisellä kerralla liitettävä veroilmoitukseen lääkärintodistus, josta pysyvä haitta-aste ja sen alkamisajankohta ilmenevät.
- Haitta-asteen muuttuessa, esimerkiksi lisäsairauksien ilmaantuessa, on aina toimitettava verottajalle uusi lääkärintodistus.
- Invalidivähennystä voi hakea takautuvasti viiden vuoden ajalta.
- T1D – yli 40 %, T2D – ei yli 30 % ilman lisäsairauksia

Sosiaaliturvan kokonaisuudistus alkanut

- Sosiaaliturvaa uudistava parlamentaarinen komitea aloittanut työnsä (2020-2027)
- Nykyjärjestelmän ongelmiksi tunnistettu:
 - sosiaaliturvan monimutkaisuus
 - ansiotyön ja sosiaaliturvan yhdistäminen
 - vähimmäisturva, perusturva ja asuminen sekä
 - palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen.
- Diabetesliitolla paikka SOSTEn sotu-komiteapaikan taustaryhmässä.

Esimerkkitapaus: Diabeteslääkkeiden omavastuun nosto vaikutti hoidon edellytyksiin

- Tyypin 2 diabeteslääkkeiden korvaustason alentaminen 100 → 65
- Korvausmuutoksen yhteydessä (v. 2017 alusta) eduskunta edellytti, että hallitus seuraa muutoksen vaikutuksia diabeteslääkkeiden ja toimeentulotuen käyttöön ja ryhtyy seurannan perusteella mahdollisesti tarvittaviin toimenpiteisiin.
- Korvaustason alentaminen säästi sairausvakuutuksen korvausmenoja vuonna 2017 yhteensä 21 miljoonalla eurolla. Säästöjä syntyi etenkin uusimmista tyypin 2 diabeteslääkkeistä.

Potilaskyselyt kertovat muutoksen vaikutuksista diabetesta sairastaviin

- Itä-Suomen yliopiston kyselytutkimukseen (seurantatutkimus 6 kk ja 12 kk alkukartoituksesta) vastanneista tyypin 2 diabeetikoista **lähes puolet kertoi muutoksen vaikuttaneen jollakin tapaa elämäänsä. Eniten kerrottiin taloudellisista vaikutuksista.**
- Diabetesta sairastavien riski kokea taloudellisia vaikeuksia diabeteslääkkeiden hankinnassa kaksinkertaistui, ja jopa **kolmannes kertoi taloudellisista vaikeuksista lääkkeiden hankinnassa vuoden kuluttua korvausmuutoksesta.** Riski kokea taloudellisia vaikeuksia lääkkeiden hankinnassa lisääntyi etenkin uudempia diabeteslääkkeitä käyttäneillä (DPP-4-estäjät, SGLT2-estäjät ja GLP-1-analogit).
- **Tyytyväisyys diabeteshoitoon laski** korvausoikeusmuutosta seuranneen vuoden aikana.
- Kyselyyn vastanneiden diabeetikoiden **diabeteslääkkeiden käytössä tapahtui muutoksia** korvaustason laskun jälkeen.
- 28 % potilaskyselyyn vastanneista kertoi muun kuin insuliinihoidon keskeytyksestä taloudellisista syistä ja 8 % oli aloittanut insuliinin käytön taloudellisista syistä.

Kuinka paljon kannattaa säästää lääkekorvauksista?

- Tähän mennessä valmistuneiden rekisteri- ja potilastutkimusten mukaan
 - muutos säästi sairausvakuutuskuluja aiotulla tavalla,
 - mutta vaikutti jonkin verran diabetesta sairastavien lääkkeiden käyttöön ja
 - yli kaksinkertaisti potilaiden kokemat taloudelliset vaikeudet lääkkeiden hankkimisessa.
 - omavastuukorotus lisäsi toimeentulotuen maksusitoumuksen käyttöä tyypin 2 diabeteslääkkeiden ostamisessa.
 - Lisäksi muutoksen jälkeen havaittiin osalla diabetesta sairastavista hoitotyytyväisyyden alentuneen ja hoitotasapainon heikentyneen.

Tiedetään, että

- noin viidennes suomalaisista jättää kustannussyistä ainakin joskus lääkkeitä ostamatta tai muita hoitoja käyttämättä, ja useimmiten lääkkeistä tinkivät pienituloiset potilaat, joiden terveydentila on huono,
- aikuiset diabetespotilaat maksoivat jo ennen korvaustason alentamista omavastuuta selvästi enemmän kuin lääkekorvauksia saaneet keskimäärin, sillä valtaosalla potilaista on myös muita sairauksia,
- toimeentulotuen saajilla on todettu olevan useammin lääkekorvausoikeuksia diabeteslääkkeisiin kuin henkilöillä, jotka eivät saa toimeentulotukea,
- lääkekulujen lisäksi pitkäaikaissairaat ja paljon palveluja tarvitsevat maksavat muitakin kuluja terveydenhoidostaan, kuten terveysten palvelujen asiakasmaksuja sekä matkakustannuksia.

Sosioekonomisten terveyserojen näkökulma

Sosiaaliturvan kehittäminen ihmisten tarpeita paremmin vastaavaksi, toimeentulon eri tilanteissa turvaavaksi, joustavammaksi ja kattavammaksi on erinomaista **terveyspolitiikkaa**.

Suurin vaikuttavuus kansanterveyden tasolla saadaan köyhyyttä ja syrjäytymistä vähentämällä.

- Thomas Frieden, A Framework for Public Health Action: The Health Impact Pyramid (2010).
- Toimeentulon ja terveyden välinen yhteys on olennainen. Myös vaikka T1d ei voida ehkäistä – lisäsairauksien ja sairauden hoidon & voimavarojen kannalta.

Tule kurssille!

Diabetes

Yhteisö

Kurssit

D-elämää

Terveysteksti

Ammattilaiset

Kurssit

Tyypin 1 diabeetikoille

Tyypin 2 diabeetikoille

Diabeetikkolapset, -nuoret, perheet ja läheiset

Verkkokurssit

Kokemuksia kursseilta

Rahoitus

Kurssien tietosuojaselosteet

Tuetut lomat

Muut kurssittajat

Tyypin 1 diabeetikoille

Kirjoita tähän hakeaksesi kohteista

Muista myös verkkokurssit: **Tyyppi 1 tasapainoilee - Vanhempien kesken - Tyyppi 2 tutuksi - Hyvän syömisen verkkokurssi - Pakit tyypin 2 diabetekselle- Raskausdiabeteksen jälkeen - Hyvää oloa odotukseen**

Lisätietoa Diabetesliiton kursseista

www.diabetes.fi/kurssit

Kurssisihteeri

Marika Bruun

p. 050 31 06 610

[marika.bruun\(at\)diabetes.fi](mailto:marika.bruun(at)diabetes.fi)

Hyödynnä palvelut

- Diabetes -lehti – myös verkkolehti!
- Diabetes ja lääkäri -lehti
- Some-kanavat – ajantasaista ja luotettavaa tietoa ja toimintaa
- Podcastit
- Blogit

D-elämää

Diabetes-lehti

Inspis

Koulu ja päivähoito

Työ- ja muu arkielämä

Harrastukset

Matkustaminen

Asepalvelus

Deeblogi & some

Vertaistoiminta

Vapaaehtoiseksi Diabetesliittoon

Diabetestarinat

Hypokoirat

Tapahtumat

Palveluhakemisto

Tutkimuspotilaaksi?

Kokemustoimijaksi?

Tukea koronaepidemian aikana

Insuliini 100 vuotta

NEUVONTA-CHAT

Kiitos mielenkiinnosta!

www.diabetes.fi

<https://d-kauppa.diabetes.fi/> (Sosiaaliturvaopas)